

SILVIU SANIE LA 75 DE ANI



Într-o zi din a doua jumătate a lunii octombrie 1990 aveam șansa de a-l cunoaște personal, la Institutul de Arheologie din Iași, pe domnul prof. dr. Silviu Sanie. Citisem unele dintre publicațiile domniei sale încă din anii de studenție la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău, unde numele arheologului și istoricului Silviu Sanie impunea respect într-o lume care începea să redescopere istoriografia română. Cu atât mai mult m-am simțit onorat să fiu tratat cu prietenie și încredere, încă de la prima întâlnire, de un om – mic la stat, dar mare la sfat (și la suflet) – care avea să contribuie decisiv (alături de prof. dr. Ioan Caproșu) la devenirea mea ca istoric și arheolog sub auspicii mult mai favorabile față de cum m-aș fi putut aștepta în contextul unei societăți academice neocomuniste clădită pe impostură, obediență și nepotism.

Ulterior, pe parcursul a două decenii – ca student, doctorand, cercetător științific și coleg de colectiv, dar și în timpul unor vizite făcute acasă, – aveam să-l descopăr și redescopăr pe omul și savantul Silviu Sanie în numeroase rânduri, ceea ce sporește dificultatea de a rezuma povestea unei vieți pe două pagini scrise la un prilej aniversar. Ca atare, să-mi fie permise aici doar câteva observații (formulate cu subiectivismul inerent unui autor direct implicat) din partea celui pe care profesorul Silviu Sanie l-a considerat cu atâta stăruință „continuatorul investigațiilor lumii antice în spațiul ponto-danubian”, dar și urmașul domniei sale la cârma colectivului de arheologie clasică din cadrul Institutului de Arheologie din Iași al Academiei Române.

Născut la 2 iulie 1936 în comuna Pungești, județul Vaslui, Silviu Sanie a absolvit în 1963 (ca șef de promoție) Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a avut îndrumători de talia unui Dumitru Berlescu, Nicolae Gostar, Gheorghe Platon sau Mircea Petrescu-Dîmbovița. Ultimul avea să-i marcheze într-un mod aparte și activitatea de cercetare desfășurată la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași (din 1963), unde ajungea în 1992 cercetător științific principal gr. I și de unde s-a pensionat în 2009. Nu întâmplător, Cucuteni-Băiceni (județul Iași) apare ca primul obiectiv într-o listă destul de lungă a șantierelor arheologice, la care a participat sau pe care le-a condus cu deosebită onestitate și profesionalism arheologul Silviu Sanie. Și de a cărui nume rămân definitiv legate în arheologia românească săpături ca cele de la Bâțca Doamnei-Piatra Neamț, Barboși-Galați sau Dumbrava (județul Iași).

Pentru devenirea profesională și nu numai a tânărului cercetător Silviu Sanie providențială s-a dovedit a fi întâlnirea, în cadrul Institutului din Iași, cu marele savant și marele român care a fost Anton Nițu. Revenit în cercetare ca supraviețuitor al „Gulagului” românesc în varianta Canalul Dunăre-Marea Neagră, unde a ajuns și din cauza delațiunilor unor colegi mai tineri (la fel de oportuniști ca și cozile de topor de astăzi), Anton Nițu nu-și pierduse încrederea în tinerii care mai puteau fi salvați. În consecință, l-a îndemnat pe Silviu Sanie să se înscrie la un doctorat la Cluj, unde continuarea tradiției interbelice a studiilor clasice încă putea oferi șansa unei specializări adevărate. Pe parcursul stagiului de doctorat a avut privilegiul de a colabora cu Ion Iosif Russu și de a avea un mentor de prestigiu științific al lui Constantin Daicoviciu care, însă, s-a stins înainte ca doctorandul – pe care l-a prețuit și care, la rândul-i, i-a purtat mereu un respect deosebit – să ajungă cu lucrarea în faza susținerii. Ca atare, teza *Culte orientale în Dacia romană*, a cărei coordonare a fost preluată de Emil Condurachi, a fost susținută strălucit la București (în 1977). Din comisia de susținere a făcut parte și Dionisie

M. Pippidi, care a făcut multă cinste istoriografiei române în perioada cea mai neagră din existența acesteia și căruia Silviu Sanie a avut onoarea de a-i fi un colaborator foarte apreciat ani la rând. Ca și lui Dumitru Tudor, coordonatorul *Enciclopediei civilizației romane* (București, 1982), la care Silviu Sanie a contribuit cu 130 de voci. În mediul academic al Iașilor, pentru epigrafistul și pentru specialistul în antichitățile dacice Silviu Sanie definitiv s-a dovedit a fi colaborarea cu Nicolae Gostar, ultimul clasicist autentic din istoria de până acum a Facultății de Istorie din Iași.

Anul 1981 reprezintă punctul de referință pentru consacrarea definitivă a arheologului clasic și a specialistului în culte orientale Silviu Sanie. La Iași vedea lumina tiparului cartea *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*, iar la București apărea prima parte a tezei de doctorat, cu titlul *Culte orientale în Dacia romană (I). Cultele siriene și palmiriene*. Era poate cel mai frumos omagiu pe care autorul îl putea aduce atâtor îndrumători de notorietate. În memoria unuia dintre aceștia și-a asumat și editarea volumului *Studia antiqua et archaeologica. Corolla memoriae Nicolai Gostar dedicata* (Iași, 1981, în colaborare cu Attila László). Recunoașterea internațională a specialistului Silviu Sanie a fost încununată de publicarea a două studii vaste în prestigioasa sinteză *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung* (Teil II: *Principat*, Band 18.2, Hrsg. Hildegard Temporini, Wolfgang Haase, Berlin/New York, 1989): *Die syrischen und palmyrenischen Kulte im römischen Dakien*, p. 1165–1271, respectiv *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau*, p. 1272–1316. Iar cercetările întreprinse în ultimele două decenii au fost finalizate prin trei cărți care îndeamnă cititorul la multă reflecție. Este vorba de *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, Iași, 1995; *Scriere și imagini în spațiul Carpato-nistriean (secolele VI a. Chr. – IV p. Chr.)*, Iași, 2003; *Untersuchungen über Religionsgeschichte und Kultur die [i.e. der] Geto-Daker*, Amsterdam: Hakkert, 2009.

Lucrările menționate mai sus reprezintă doar câțiva jaloane mai importante ale unei opere alcătuită din peste 200 de titluri. Nu ne putem permite să mai insistăm aici, în acest sens, dar cei interesați pot afla ușor o listă bibliografică, alcătuită chiar de domnul Silviu Sanie, pe pagina web a Institutului de Arheologie din Iași (<http://www.arheo.ro>). În economia acestui medalion aș mai dori doar să atrag atenția asupra unui aspect, din paleta de preocupări a omagiatului, trecut în subsidiar sau chiar cu totul sub tăcere de către cei mai mulți colegi de breaslă. Mă refer la cei care îl cunosc pe specialistul în istoria geților și a dacilor, în istoria religiei și a populației Daciei romane, al civilizației romane din spațiul carpato-nistriean, dar care fac abstracție de specialistul în istoria evreilor de pe teritoriul României (îndeosebi, al culturii și simbolismului funerar iudaic). Astfel, Silviu Sanie este fondator și coordonator (alături de Dumitru Vitcu) al revistei *Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae*, autor al cărții *Dăinuire prin piatră. Monumentele cimitirului medieval evreiesc de la Siret* (București, 2000), fondator (alături de Șeiva Sanie) al Muzeului comunității evreiești de pe lângă sinagoga din Iași.

Pe lângă activitatea de cercetare, domnul Silviu Sanie a desfășurat și o activitate didactică meritorie, ca profesor asociat la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (din 1991), unde a predat cursul de *Epigrafie greacă și latină*, și la Facultatea de Istorie a aceleiași universități, unde a predat cursuri de cultură și civilizație ebraică la un modul de studii masterale (la a cărui înființare domnia sa a contribuit în mod decisiv). Totodată, din 1992 profesorul Silviu Sanie este și conducător de doctorate la disciplina *Istoria antică universală* în cadrul Facultății de Istorie și a Institutului de Arheologie din Iași.

La moment aniversar, dincolo de regretul unor eventuale neîmpliniri (care ar putea fi raportate la condiția noastră umană), omagiatul se poate mândri cu o largă recunoaștere națională și internațională în domeniile pe care le-a ilustrat cu atâta har și pasiune. A fost invitat să participe la numeroase congrese și colocvii internaționale (München, Constanța, Atena, Lecce, București, Bratislava, Iași etc.), a fost bursier al Institutului Arheologic German (la Berlin și Roma). Este membru în Asociația Internațională de Epigrafie Greacă și Latină (din 1972) și în Societatea de Studii Clasice din România (din 1965). A obținut premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române pe anul 1981 pentru cartea *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei*; premiul *Salonului Național de Carte*, ediția a VIII-a din 6-8 octombrie 1999 (Iași) pentru cartea *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*; premiul „Emil Dorian” al F.C.E.R. pe anul 1998 pentru activitatea în domeniul orientalisticii; ordinul „Meritul Cultural” în grad de comandor, categoria „Cercetare științifică”, acordat pe data de 7 februarie 2004.

La urarea tradițională de „La Mulți Ani cu sănătate și putere de muncă în continuare!” să-mi fie permis să adaug poezia „Arheologul și timpul” din volumașul *Soarele se face lună* (Iași, 2004), publicat de poetul Silviu Sanie: *Pribeag scormonitor în tainele vremii / Sprinten alergi prin secole și milenii. / Șovăitor, te oprești și la decenii. / Târziu, când timpul ce se adună doare / și simți că de picioare s-agață bolovanii, / îți amintești că vremea se măsoară cândva cu anii.*